

УДК 911.37 (477.54)

Катерина Кравченко, аспірант*e-mail: kate4465@gmail.com**Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, Україна*

ПРОСТОРОВІ ОСОБЛИВОСТІ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ФОРМУВАННЯ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД У ХАРКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

У статті наведено інтерпретації терміну «територіальна громада», зазначено використання даного терміну у якості визначення адміністративно-територіальної одиниці. Визначено важливі завдання регіональної політики, необхідні для успішного проведення децентралізаційної реформи. Охарактеризовано особливості формування об'єднаних територіальних громад в Україні у період з 2014 до 2016 рр. Проаналізовано просторові особливості формування об'єднаних територіальних громад у Харківській області. Визначено типи прогнозованих фінансових ресурсів для планування розвитку громад. Класифіковано законодавчо сформовані громади за ознакою переважного місця проживання мешканців. Виявлено проблеми та перспективи формування територіальних громад у Харківській області.

Ключові слова: об'єднана територіальна громада, полюси росту, децентралізація влади, регіональна політика, рівень економічного розвитку, регіональна система розселення, адміністративний устрій, функції території.

Катерина Кравченко. ПРОСТРАНСТВЕННЫЕ ОСОБЕННОСТИ, ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ ФОРМИРОВАНИЯ ОБЪЕДИНЕННЫХ ТЕРРИТОРИАЛЬНЫХ ОБЩИН В ХАРЬКОВСКОЙ ОБЛАСТИ

В статье приведены интерпретации термина «территориальная община», отмечено использование данного термина в качестве определения административно-территориальной единицы. Определены важные задачи региональной политики, необходимые для успешного проведения децентрализованной реформы. Охарактеризованы особенности формирования объединенных территориальных общин в Украине в период с 2014 по 2016 гг. Проанализированы пространственные особенности формирования объединенных территориальных общин в Харьковской области. Определены типы прогнозируемых финансовых ресурсов для планирования развития общин. Классифицированы законодательно сформированные общины по признаку преимущественного места проживания жителей. Выявлены проблемы и перспективы формирования территориальных общин в Харьковской области.

Ключевые слова: объединенная территориальная община, полюса роста, децентрализация власти, региональная политика, уровень экономического развития, региональная система расселения, административное устройство, функции территории.

Kateryna Kravchenko. SPATIAL FEATURES, PROBLEMS AND PROSPECTS FOR FORMATION OF UNITED TERRITORIAL COMMUNITIES IN KHARKIV REGION

In modern conditions of our country great attention of scientists devoted to the problems of improvement of territorial organization regional settlement systems. The process of decentralization of power creates entirely new conditions for the life of the regions of Kharkiv region. Formation of local communities should be focused on providing the public with maximum number of quality services. In every region of Ukraine there are territories, such as cities, that have a more intense level of development, have better living conditions than the peripheral rural areas. That is why the regional development planning is an important for aligning the economic capacity of the weaker regions on the regional level.

The greatest socio-economic level of development will stand out of the community, which include large villages and townships, with important industrial and social facilities for the population with necessary services. With transport links and communication with the regional center of these towns can become new centers of economic development, «growth poles» of the region.

Territorial communities legally formed in the Kharkiv region, according to the conditional basis of «preferred habitats residents» divided into: predominantly rural, rural-urban, and predominantly urban. Compared with other regions, the formation of local communities in Kharkiv region is quite slow, which indicates the existence of a significant number of problems. Important issues of formation of local communities in Kharkiv region are: complexity, diversity reform mentality of the population, the uncertainty of development priorities of communities. Among perspectives can be defined: two-level direct funding from the state, local budgets presence in the resource base, and a number of preferences of additional features to attract direct investment.

Key words: united local community, the poles of growth, decentralization of power, regional policy, the level of economic development, regional system of settlement, administrative structure, area's function.

Актуальність теми дослідження. У сучасних умовах розвитку нашої держави значної уваги науковців потребують проблеми удосконалення територіальної організації регіональних систем розселення. Це у свою чергу вимагає формування відповідних суб'єктів управління і регулювання процесом розселення на всіх територіальних рівнях. Зокрема, детального аналізу потребує процес створення в межах областей України об'єднаних територіальних громад, визначення проблем та перспектив еволюції даного процесу.

Процес децентралізації влади створює принципово нові умови для життєдіяльності регіонів і

територіальних громад Харківської області, адже система розселення регіону є давно сформованою та динамічно розвивається, але наразі її розвиток має асиметричний характер з орієнтацією на адміністративний центр регіону м. Харків, що стримує комплексну еволюцію регіону та гальмує розвиток периферійних територій [9].

Аналіз попередніх досліджень свідчить про те, що окремі аспекти формування об'єднаних територіальних громад та особливостей децентралізації висвітлені у роботах Я. Олійника [11], Л. Заставецької [6], А. Мельничука [8], М. Барановського [2] та інших науковців.

Метою даного дослідження є виявлення просторових особливостей, проблем та перспектив фор-

мування об'єднаних територіальних громад (ОТГ) та визначення проблем та перспектив досліджуваного процесу у Харківській області.

Виклад основного матеріалу. Термін територіальна громада може бути використаний у таких значеннях [5, 6]:

1. *Територіальна громада як сукупність місцевих жителів*, які постійно проживають у межах адміністративно-територіальної одиниці. У цьому значенні територіальні громади існували завжди, бо в містах і селах завжди проживали люди. Саме в цьому значенні використовують цей термін в державному законодавстві та юриспруденції.

2. *Територіальна громада як публічний власник* – це об'єднання всіх громадян адміністративно-територіальної одиниці, які можуть простою більшістю від свого складу на основі загальних зборів відповідно до Конституції України вирішувати питання щодо своєї спільної, неподільної публічної власності (тому її ще називають «конституційна територіальна громада»). Це територіальна громада, яка набула статусу юридичної особи публічного права.

5. *Громада як адміністративно-територіальна одиниця* – це значення з'явилося із впровадженням адміністративно-територіальної реформи 2014-2015 рр. У цьому розумінні громада означає не місцевих жителів, а адміністративну територію. В нашому дослідженні термін «об'єднана територіальна громада» (ОТГ) використовуємо саме у значенні адміністративно-територіальної одиниці.

У аспекті європейського вектора розвитку України та використання закордонного досвіду децентралізаційних реформ, згідно Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» встановлено наступні вимоги для добровільного об'єднання територіальних громад [5]:

1) у складі об'єднаної територіальної громади не може існувати іншої територіальної громади, яка має свій представницький орган місцевого самоврядування;

2) територія об'єднаної територіальної громади має бути нерозривною, межі об'єднаної територіальної громади визначаються по зовнішніх межах юрисдикції рад територіальних громад, що об'єдналися;

3) при прийнятті рішень щодо добровільного об'єднання територіальних громад беруться до уваги історичні, природні, етнічні, культурні та інші чинники, що впливають на соціально-економічний розвиток об'єднаної територіальної громади;

4) якість та доступність публічних послуг, що надаються в об'єднаній територіальній громаді, не можуть бути нижчими, ніж до об'єднання.

Адміністративним центром об'єднаної територіальної громади визначається населений пункт, який має розвинуту інфраструктуру і розташований найближче до географічного центру території ОТГ, її найменування є похідним від назви населеного пункту, визначеного її адміністративним центром.

Європейські уряди проводять свою регіональну політику шляхом перетворення проблеми відмінності регіонів у нові можливості для їх розвитку; виходячи із їх конкурентних переваг створюють можли-

вості для подібного розвитку. Важливим аспектом є те, що кожна європейська держава прагне реалізувати свою регіональну політику завдяки використанню міжрегіональних відмінностей у якості можливості розвитку, і не допустити їх перетворення на проблеми національної єдності та безпеки.

Формування територіальних громад повинно бути орієнтовано на надання населенню максимальної кількості якісних послуг [6]. Саме в межах громади здійснюватиметься виховання, освіта, первинне медичне обслуговування, побутове забезпечення мешканців, використання земельних ресурсів, транспорт та зв'язок. Населення громади повинно становити понад 9 тисяч осіб, займати площу понад 400 км². На практиці досягнути такого співвідношення досить складно з огляду на наступні причини [4, 6, 11, 15].

- депопуляція сільського населення, вимирання сіл;

- нерівномірність розселення (надмірна концентрація у Харківській агломерації, диспропорція розвитку центр-периферія), неоднорідність щільності населення;

- недостатній розвиток інфраструктури сільської місцевості.

У кожній області України є території, в першу чергу міста, які мають вищий рівень розвитку, кращі умови життя, ніж периферійні віддалені сільські райони [7]. Саме тому на регіональному рівні важливим є планування розвитку регіону для вирівнювання економічної спроможності слабших регіонів. При цьому, важливим є його проведення не через надання додаткових дотацій слабким територіям, а при створенні там нових центрів зростання, використовуючи для цього конкурентні переваги таких територій.

Особливістю сучасного регіонального розвитку є домінування орієнтації на децентралізацію влади та партнерство між різними її рівнями і гілками [2].

Зважаючи на необхідність наукової обґрунтованості при утворенні об'єднаних територіальних громад важливим є взяти за основу для розробки власної стратегії розвитку Державну стратегію регіонального розвитку України на період до 2020 року, адже вона базована на підході збільшення конкурентоспроможності регіонів та забезпечення єдності всього українського простору та покращення якості життя населення незалежно від місця проживання людини [13].

В ході проведення децентралізаційної реформи важливими завданнями регіональної політики держави є [8, 11, 13]:

- передача значних повноважень та бюджетів від державних органів органам місцевого самоврядування

- забезпечення громадян рівними можливостями та гарантованим рівнем публічних послуг;

- збереження єдності державного простору при регіональних відмінностях, створення умов для міжрегіональної солідарності;

- зменшення дисбалансу у економічному розвитку регіонів, координація політики розвитку секторів економіки у регіонах.

Основоположними завданнями формування

об'єднаних територіальних громад повинні бути:

- підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів шляхом оптимізації і диверсифікації структури економіки, забезпечення ефективної спеціалізації регіонів з пріоритетним використанням власного ресурсного потенціалу;
- досягнення збалансованого розвитку території, запобігання поглибленню соціально-економічних диспропорцій, забезпечення соціально-економічної єдності і рівномірності розвитку регіонів з метою

створення рівних умов для розвитку людини;

- підвищення ролі та функціональних можливостей міст у подальшому розвитку, їх позитивного впливу на навколишні території;
- підвищення ефективності використання внутрішніх факторів розвитку населених пунктів регіону.

Станом на початок 2015 р. було розроблено та подано до Кабінету Міністрів України (КМУ) плани 23 областей, окрім Закарпатської (рис. 1) [11].

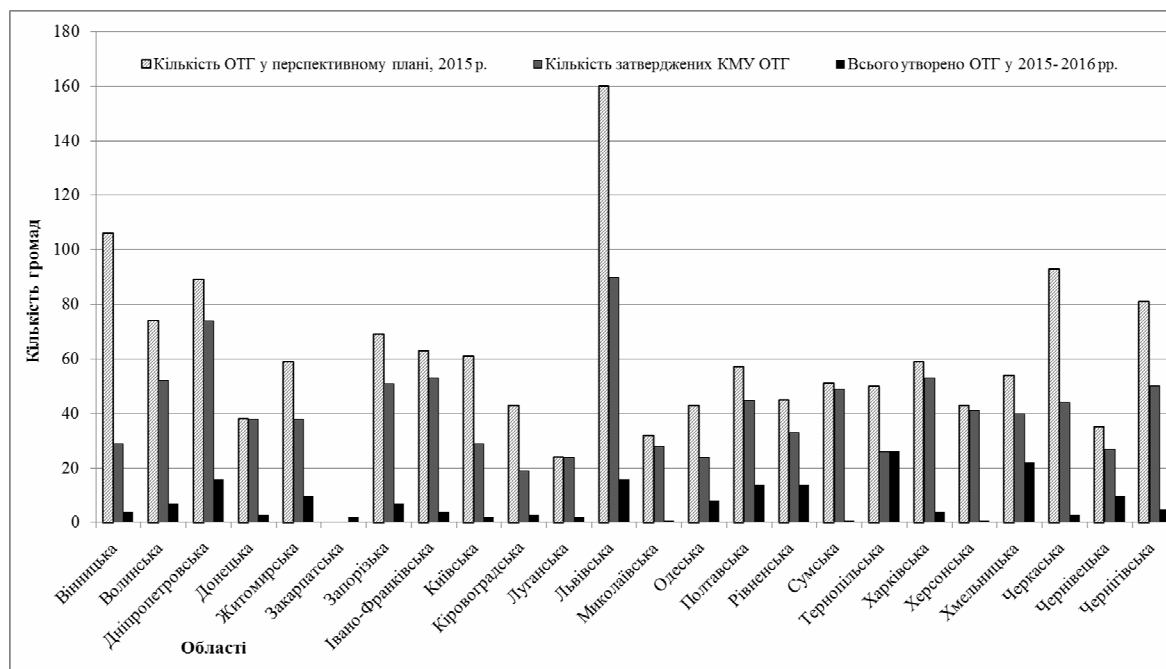

Рис. 1. Формування об'єднаних територіальних громад в Україні (2014 – 2016 рр.)
(побудовано автором за даними [11])

Загальна кількість громад, пропонованих обласними державними адміністраціями в перспективних планах становила 1429, що загалом відповідає експертним прогнозам, але чисельність ОТГ у кожній області є різною і ніяк не корелює з площею та населенням відповідної території.

Наразі лише близько 30 новоутворених ОТГ (15 %) мають більш-менш сформовану територіальну структуру, решта ОТГ перебувають на стадії формування [11].

Згідно з проектом Перспективного плану формування територій громад Харківської області 459 громад області повинні об'єднуватися в 51, таким чином, число громад зменшиться майже в 8 разів (рис. 2) [14].

Найбільші зміни передбачено у Вовчанському, Богодухівському і Куп'янському районах, де, відповідно, замість 27, 24 і 20 громад залишиться лише по одній громаді. Процес укрупнення громад значною мірою привертає увагу до проблеми у адміністративно-територіальному устрої Харківщини.

Об'єднані громади повинні володіти достатніми матеріальними і фінансовими ресурсами, територіями, соціальною інфраструктурою для вирішення проблем місцевого значення.

Населені пункти, що входять у ОТГ мають ви-

конувати певні функції, та розвиватися згідно з їх місцем та роллю в ній. Найбільшим соціально-економічним рівнем розвитку будуть вирізнятися громади, у які входять великі села та селища міського типу, з важливими виробничими та соціальними об'єктами для забезпечення населення необхідними послугами.

При налагодженому транспортному сполученні та зв'язку із районним центром ці населені пункти можуть стати новими центрами економічного розвитку, «полюсами росту» регіону [1, 9].

Саме визначення «полюсів росту» при стратегічному плануванні є превалюючим завданням, адже вони повинні бути основою для розвитку місцевої економіки.

Планування розвитку ОТГ необхідно здійснювати на основі таких прогнозованих фінансових ресурсів, як [11, 13]:

- власні доходи бюджету;
- кошти Державного фонду регіонального розвитку;
- кошти державної субвенції на розвиток інфраструктури ОТГ;
- кошти міжнародних інвестицій.

Використовуючи державні кошти, субвенції на розвиток інфраструктури ОТГ управлінцям варто

дотримуватись певних підходів, які б забезпечували ефективність: кошти мають бути використані найбільш раціонально; фінансові дотації повинні мати довготривалі позитивні наслідки, використанні кош-

тів повинно бути відкритим та витратитись на основі відкритих тендерів, що забезпечить здорову конкуренцію серед розроблених проектів.

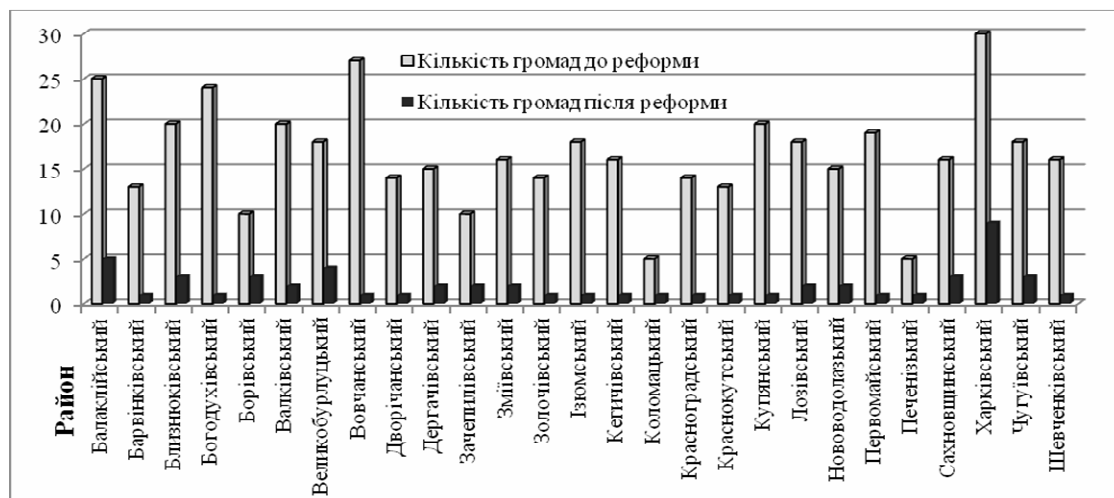

Рис. 2. Кількість територіальних громад у Харківській області до і після децентралізаційної реформи (побудовано автором за даними [14])

Територіальні громади, законодавчо сформовані в Харківській області згідно Перспективного плану, за умовною ознакою «переважного місця проживання мешканців» поділяються на наступні типи [14]:

- переважно сільські (Дворічанська, Краснокутська, Малововчанська, Коломацька та ін.);
- сільсько-міські (Дергачівська, Куп'янська, Вовчанська, Старо-Мерчицька, Старо-Салтівська);
- переважно міські (Солоницівська, Люботинська, Роганська).

Для кожного із зазначених вище типів необхідною є певна специфіка і комбінаторика у забезпеченні функціонування з урахуванням наявних ресурсів і економічного потенціалу, своєчасне планування комунікаційних відносин та управління розвитком окремих територій всередині об'єднаної територіальної громади.

Станом на 1 січня 2017 року в Харківській області з 1677 населених пунктів у 7 не проживає жодної особи, у 87 від одного до 10 мешканців, населення 349 населених пунктів коливається від 11 до 50, а у 253 – від 51 до 100 осіб. Всього з 1986 по 2016 рік Верховною Радою знято з обліку 71 населений пункт в Харківській області, і саме динамічний розвиток новоутворених громад може урегулювати зазначені явища [12].

На жаль, порівняно з іншими регіонами, процес утворення територіальних громад у Харківській області відбувається досить повільно, і наразі становить лише 10% від запланованого.

Станом на 1 січня 2017 року сформовано 4 територіальні громади (таблиця 1) з 51 проектних, що свідчить про наявність проблем у ході даного процесу [13].

Просторовий аналіз утворення ОТГ на території Харківської області виявив, що до формування громад долучаються переважно центральні міські та

сільські ради середнього рівня розвитку [3, 10]. Це можна пояснити тим, що високорозвинені сільради уникають об'єднання з сільрадами слабшого рівня розвитку, через небажання бути ресурсними та фінансовими донорами у об'єднаній громаді. В той же час, об'єднання декількох слаборозвинених сільрад у територіальну громаду не допоможе якісно змінити рівень їх соціально-економічного розвитку. Але разом з тим, процес утворення ОТГ продовжує просуватись, на разі формується Малинівська територіальна громада (у складі: Малинівка, Стара Гнилиця, Мосьпанове, Залізничне, Ртищевка і Гракове) [13].

На разі, важливими проблемами утворення ОТГ Харківської області є [2, 6, 8, 11, 13]:

- необізнаність управлінців у особливостях розвитку об'єднаних територіальних громад та їх неспроможність пояснити перспективи децентралізаційного процесу представникам сільрад;
- непослідовність нормативного забезпечення реформи децентралізації, відсутні відповідні зміни до Конституції України;
- неузгодженість та відставання галузевих міністерств від поточних темпів децентралізації, повільність їх реагування на виклики, які постають перед новоствореними громадами;
- складність, багатоплановість реформи, адже її концепція вимагає узгоджених дій з боку різних міністерств та відомств, зокрема Міністерства освіти та науки, Міністерства соціальної політики, Міністерства охорони здоров'я тощо;
- більшість інфраструктурних закладів, які громади повинні взяти на баланс, не мають оформлених належним чином установчих документів;
- ментальність населення, адже реформа передбачає отримання повноважень, втім, не всі чинні сільські та селищні голови готові брати відповідальність з управління майном та розвитку гро-

- мади на себе;
- невизначеність пріоритетів розвитку ОТГ;
- необхідність підвищення обізнаності населення у питаннях подання проектних заявок до Держа-

вного Фонду Регіонального розвитку, реалізації та контролю за виконанням проектів.

Таблиця 1

Об'єднані територіальні громади, сформовані у Харківській області станом на 1 січня 2017 р.
(побудовано автором за даними [13])

Назва ОТГ	Склад ОТГ	К-ть населених пунктів, що увійшли до ОТГ	Площа території ОТГ, км ²	Чисельність населення ОТГ, осіб
Чкаловська ОТГ	Чкаловська селищна, Коробочкинська, Іванівська, Леб'язька, Базаліївська, Юрченківська сільські ради	17	21,9	11598
Старосалтівська ОТГ	Старосалтівська селищна, Шестаківська, Молодівська, Гонтарівська, Червоноармійська, Хотімлянська сільські ради	20	472,6	8924
Мереф'янська ОТГ	Мереф'янська міська рада, Утківська селищна рада.	7	99,6	25753
Роганська ОТГ	Роганська селищна, Пономаренківська сільська ради	10	71	11460

Однак, в ході об'єднання територіальних громад Харківської області вирізняються певні перспективи розвитку [2, 6, 8, 11, 13, 15]:

- дворівневе пряме фінансування: від держави - безпосередньо громаді, бюджети об'єднаних громад урівнюються в повноваженнях з містами обласного значення;
- наявність у місцевих бюджетах ресурсної бази, у використанні якої для об'єднаних громад є низка преференцій і додаткових можливостей;
- об'єднуючись та вирішуючи проблему подальшого існування, громади закладають важливі основи для власного перспективного економічного розвитку, адже отримують територіальні, земельні, демографічні ресурси, та мають змогу облаштувати інфраструктуру;
- створення можливості для мешканців аграрних регіонів жити у рівних комфортних умовах з містами, користуватися транспортом, медичними послугами, мати якісну освіту, доступ до адміністративних, побутових послуг тощо;
- об'єднаним громадам передаються функції державно архітектурно-будівельної інспекції, пов'язані із введенням в експлуатацію об'єктів будівництва;
- можливість залучення прямих інвестицій.

Висновки. Формування об'єднаних територіальних громад є якісно новим етапом у розвитку управлінської системи нашої держави. Починаючи з 2015 року державна регіональна політика в Україні набула європейських рис, області отримали можливості планування та фінансування власного розвитку за умови утворення об'єднаних територіальних громад. В ході децентралізаційної реформи успішними стають ті регіони та громади, які ефективно розвивають власну внутрішню спроможність та поліпшують ті внутрішні умови, які впливають на інвестиційну привабливість та підтримують її.

На разі саме на об'єднані територіальні громади покладено зобов'язання перед населенням за формування соціальної інфраструктури, комфортного середовища проживання людей, для чого потрібен прогнозований та обгрунтований розвиток, розумне планування суспільного простору. Нові об'єднані територіальні громади безумовно повинні вирішити велику кількість проблем, але вони обов'язково відчують диспаритет розвитку у порівнянні з містом Харковом, тому важливим аспектом формування нових територіальних громад необхідно зазначити важливість використання потенціалу сільських і урбанізованих територій всередині громад, що забезпечить оптимальний розвиток регіону.

Список використаних джерел:

1. Christaller W. Central Places in Southern Germany / W. Christaller. – NY: Englewood Cliffs, 1967. – 230 p.
2. Барановський М.О. Демографічний потенціал центрів територіальних громад регіонів Українського Полісся як важливий чинник ефективності адміністративно-територіальної реформи / М.О. Барановський // Регіон – 2016: стратегія оптимального розвитку: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 10 – 11 листопада 2016 р.). – Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2016. – С. 20-25.
3. Голиков А.П. Харьковская область: Природа, население, хозяйство / А.П. Голиков, А.Л. Сидоренко. – [3-е вид.] – Х.: Бизнес Информ, 2011. – 288 с.
4. Джаман В.О. Регіональні системи розселення: демографічні аспекти / В.О. Джаман. – Чернівці: Рута, 2003. – 392 с.
5. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» (Відомості Верховної Ради (ВВР),

- 2015, № 13, ст. 91).
6. Заставецька Л.Б. Проблеми здійснення адміністративно-територіальної реформи в Україні / Л.Б. Заставецька // Матеріали Всеукраїнської конференції з участю закордонних учених, присвяченої 70-річчю кафедри економічної і соціальної географії ЛНУ імені Івана Франка / [відп. ред. проф. О.І. Шаблій]. – Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2015. – С. 98-103.
 7. Лаппо Г.М. Географія городів / Г.М. Лаппо. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1997. – 480 с.
 8. Мельничук С. Децентралізація влади: реформа № 1 [аналітичні записки] / Анатолій Мельничук, Павло Остапенко. – К.: ЦОП «Глобус» ФОП Кравченко Я.О. – 2016. – 35 с.
 9. Немець К.А. Роль та значення заселенсько-розселенських процесів для розвитку соціогеосистеми Харківської області / К.А. Немець, К.О. Кравченко // Часопис соціально-економічної географії: міжрегіон. зб. наук. праць. – Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2015. – Вип. 19(1). – С. 54-59.
 10. Немець Л.М. Демографічний розвиток Харківського регіону: монографія / Л.М. Немець, К.Ю. Сегіда, К.А. Немець. – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. – 200 с.
 11. Олійник Я.Б. Формування спроможних територіальних громад в Україні: переваги, ризики, загрози / Я.Б. Олійник, П.О. Остапенко. – Український географічний журнал. – 2016. - № 4. – С. 37-44.
 12. Офіційний сайт Головного управління статистики у Харківській області. – Режим доступу: <http://uprstat.kharkov.ukrtel.net>
 13. Офіційний сайт Децентралізаційної реформи влади в Україні. – Режим доступу: <http://decentralization.gov.ua>
 14. Проект Перспективного плану формування територій громад Харківської області, схвалений на засіданні позачергової XXXVI сесії Харківської обласної ради. Рішення №1226-VI від 18 червня 2015 року.
 15. Сегіда К.Ю. Розселення населення Харківської області: територіальний аспект / К.Ю. Сегіда // Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна: зб. наук. пр. / Х: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2013. – С. 165-169.

References:

1. Christaller, W. (1967). Central Places in Southern Germany [Central Places in Southern Germany]. Englewood Cliffs, 230.
2. Baranovskyi, M. O. (2016) Demografichniy potentsial tsentriv terytorialnykh hromad regioniv Ukrainskoho Polissya yak vazhlyvyi chynnyk efektyvnosti administratyvno-terytorialnoi reformy [Demographic potential centers of local communities woodlands Ukrainian regions as an important factor in the efficiency of the administrative and territorial reform]. *Region – 2016: strategiya optimalnoho rozvytku: materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii*. – Kharkiv: KhNU imeni V.N. Karazina, 20-25.
3. Golikov, A.P. (2011). Kharkovskaya oblast: Priroda, naselenie, khozyaystvo [Kharkiv region: nature, population, economy], *Biznes Inform*, 288.
4. Dzhaman, V.O. (2003). Regionalni systemy rozselennya: demografichni aspekty [Regional settlement system: demographic aspects]. Chernivtsi: Ruta, 392.
5. The Law of Ukraine (2015) «On a voluntary association of local communities» (Verkhovna Rada (VVR), 2015, number 13, st. 91).
6. Zastavetska, L.B. (2015). Problemy zdiysnennya administratyvno-terytorialnoi reformy v Ukraini [The problems of administrative-territorial reform in Ukraine]. *Materialy Vseukrainskoyi konferentsii z uchastyu zakordonnykh uchennykh, prysvyachenoї 70-richchyu kafedry ekonomichnoi i sotsialnoi geografii LNU imeni Ivana Franka*. Lviv: Lvivskiyi natsionalnyi universytet imeni Ivana Franka, 98-103.
7. Lappo, G.M. (1997). Geografiya gorodov [Geography of cites]. Publishing Center for Humanities VLADOS, 480.
8. Melnychuk, S., Ostapenko, P. (2016). Detsentralizatsiya vlady: reforma № 1 (analytychni zapysky) [Decentralization of power: the reform № 1 (analytical notes)]. Kyiv: TsOP «Hlobus» FOP Kravchenko Ya.O. – 35 s.
9. Niemets, K.A., Kravchenko, K.O. (2015). Rol ta znachennya zaselensko-rozselenskykh protsesiv dlya rozvytku sotsiogeosystemy Kharkivskoi oblasti [The role and importance of settlement processes for development of Kharkiv region socialgeosystems]. *Chasopys sotsialno-ekonomichnoi geografii*, 19(1), 54-59.
10. Niemets, L.M., Niemets, K.A., Segida, K.Yu. (2012). Demografichniy rozvytok Kharkivskoho regionu [Demographic development of Kharkiv region]. Kharkiv, KhNU imeni V.N. Karazina, 200.
11. Oliynyk, Ya.B., Ostapenko P.O. (2016). Formuvannya spromozhnykh terytorialnykh hromad v Ukraini: perevahy, ryzyky, zahrozy [Formation of capable local communities in Ukraine: benefits, risks, threats]. *Ukrainskyi geografichniy zhurnal*, 4, 37-44.
12. Official website of the Main Statistical Office in Kharkiv region. Available at: <http://uprstat.kharkov.ukrtel.net>
13. Official website of Decentralized power reforms in Ukraine. Available at: <http://decentralization.gov.ua>
14. The project of Perspective plan (2015) of forming the community areas of the Kharkiv region, endorsed by the extraordinary XXXVI session of the Kharkiv Regional Council. Decision №1226-VI of June 18 of 2015.
15. Segida, K.Yu., (2013). Rozselennya naselennya Kharkivskoi oblasti: terytorialnyi aspekt [Settling in Kharkiv region: territorial aspect]. *Journal of V.N. Karazin Kharkiv National University: Scientific research journal*, 17, 165-169.

Надійшла до редколегії 16.03.2017 р.

Наші автори

- **Барановська Ольга Віталіївна** – кандидат географічних наук, доцент кафедри географії Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, м. Ніжин, Україна
- **Барановський Микола Олександрович** – доктор географічних наук, професор, завідувач кафедри географії Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, м. Ніжин, Україна
- **Батиченко Світлана Павлівна** – кандидат географічних наук, молодший науковий співробітник науково-дослідного сектора «Регіональних проблем економіки і політики» географічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, м. Київ, Україна
- **Бобровицький Анатолій Всеволодович** – докторант кафедри економічної та соціальної географії Київського національного університету імені Тараса Шевченка, м. Київ, Україна
- **Гринюк Діана Юріївна** – аспірант кафедри економічної і соціальної географії Київського національного університету імені Тараса Шевченка, м. Київ, Україна
- **Грін Джеррі** – доцент кафедри географії, Університет Майамі в Оксфордї, штат Огайо, США
- **Заставецька Леся Богданівна** – доктор географічних наук, доцент кафедри географії та методики її навчання, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль, Україна
- **Зубик Андрій Ігорович** – асистент кафедри економічної і соціальної географії Львівського національного університету імені Івана Франка, м. Львів, Україна
- **Кисельов Юрій Олександрович** – доктор географічних наук, професор, завідувач кафедри геодезії, картографії та кадастру Уманського національного університету садівництва, м. Умань, Україна
- **Кобилін Павло Олексійович** – здобувач кафедри соціально-економічної географії і регіоназнавства Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, м. Харків, Україна
- **Козак Ганна Григорівна** – магістр, асистент кафедри охорони навколишнього середовища та ландшафту Люблінського католицького університету імені Іоана Павла II, м. Люблін, Польща
- **Козак Ігор Іванович** – доктор біологічних наук, професор, завідувач кафедри ландшафтної екології Люблінського католицького університету імені Іоана Павла II, м. Люблін, Польща
- **Корнійчук Дмитро Володимирович** – студент кафедри економічної і соціальної географії Львівського національного університету імені Івана Франка, м. Львів, Україна
- **Король Олександр Дмитрович** – кандидат географічних наук, доцент, завідувач кафедри географії та менеджменту туризму Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна
- **Кравченко Катерина Олександрівна** – аспірант кафедри соціально-економічної географії і регіоназнавства Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, м. Харків, Україна
- **Кривець Ольга Олександрівна** – кандидат географічних наук, науковий співробітник науково-дослідного сектора «Регіональних проблем економіки та політики» географічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, м. Київ, Україна
- **Лажнік Володимир Йосипович** – кандидат географічних наук, доцент кафедри країнознавства і міжнародних відносин Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, м. Луцьк, Україна
- **Мазур Володимир Степанович** – кандидат економічних наук, доцент кафедри міжнародного бізнесу і туризму Тернопільського національного економічного університету, м. Тернопіль, Україна
- **Мамонов Костянтин Анатолійович** – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри земельного адміністрування і геоінформаційних систем Харківського національного університету міського господарства імені О.М. Бекетова, м. Харків, Україна
- **Мезенцева Наталія Іванівна** – кандидат географічних наук, доцент кафедри економічної та соціальної географії Київського національного університету імені Тараса Шевченка, м. Київ, Україна
- **Мезенцев Костянтин Володимирович** – доктор географічних наук, професор, завідувач кафедри економічної та соціальної географії Київського національного університету імені Тараса Шевченка, м. Київ, Україна